

WERKVORM

DENKEN-DELEN-UITWISSELEN

De leerkracht geeft een opdracht of stelt een vraag. De leerlingen krijgen een á twee minuten om over het antwoord na te denken. Daarna overleggen ze in tweetallen. Tenslotte worden de antwoorden klassikaal uitgewisseld. Het is een handige werkvorm om voorkennis te activeren of om te oriënteren op een opdracht. Maar de leerkracht kan deze vorm ook bij zelfstandige verwerking inzetten. Ook voor reflectie of terugblik is hij geschikt. Deze werkvorm is geschikt voor groep 1 tot en met 8. De samenwerkingsvaardigheden die aan bod komen zijn: luisteren en informatie uitwisselen. De tijdsduur is ongeveer vijf minuten.

WERKVORM

OMGEKEERD BRAINSTORMEN

Zoals de naam al zegt gaat het hier om een andere manier van brainstormen. Je denkt niet na over mogelijke manieren om te bereiken wat je wilt. In plaats daarvan richt je je gedachten op de vraag wat je moet doen als je juist het omgekeerde zou willen bereiken. Je draait de vraag om, in bijvoorbeeld: "Hoe zorgen we dat echt niemand zin krijgt om mee te doen aan deze projectgroep?" "Hoe heb je als teamleider zo min mogelijk impact op het werk van je teamleden?" "Hoe zorgen we ervoor dat deelnemers tijdens deze conferentie geen enkele andere deelnemer leren kennen?" Dit stimuleert een creatieve manier van denken.

Wanneer helpt de werkvorm?

Door de vraag te keren, creëer je een ander perspectief om te kijken naar iets dat steeds maar niet lukt en wat je graag wilt veranderen. Het leidt tot nieuwe inzichten in situaties waarin je rondjes draait, of last hebt van een tunnelvisie. Het helpt je "out of the box" te denken. De omgekeerde brainstorm is licht en snel, en vooral bij taai en lastige vragen een leuke manier van ideeën genereren die veel op kunnen leveren. Je traint bovendien je eigen lenigheid in denken: nadruk leggen op hoe iets niet moet kan juist een goed uitgangspunt zijn voor oplossingen.

WERKVORM

EDUSCRUM

EduScrum is een actieve samenwerkingsvorm, waarmee leerlingen in teams opdrachten maken volgens een vast ritme. Zij plannen en bepalen zelf hun activiteiten en houden de voortgang bij. De leraar 'bepaalt' de opdrachten, coacht en geeft raad.

Met eduScrum worden de leerlingen eigenaar van hun eigen leerproces, met als gevolg intrinsieke motivatie, plezier, persoonlijke groei en betere resultaten.

De leraar bepaalt het WAAROM en het WAT, de leerlingen het HOE. Een grensverleggende manier van onderwijs, waar gepersonaliseerd leren een zeer belangrijke rol heeft, net als de 4 C's: Creativity, Collaboration, Communication & Critical thinking.

WERKVORM

WOORDENWEB

Elk groepje krijgt een vel papier, met een cirkel in het midden. In die cirkel staat het onderwerp. De leerlingen schrijven/tekenen om de beurt iets over het onderwerp. Elk groepslid heeft een eigen kleur pen, zodat de leerkracht achteraf kan zien wat de inbreng van iedere leerling was. Als dat klaar is, geven de leerlingen met pijlen de relaties tussen de begrippen/tekeningen weer. Bij de pijlen mag ook iets geschreven worden. De leerkracht hangt alle woordenwebben op en uit elk groepje mag een leerling hun woordenweb toelichten. Het woordenweb kan op diverse momenten van de les ingezet worden, maar is vooral effectief bij het activeren van de voorkennis. Deze werkvorm is geschikt voor groep 1 tot en met 8. De samenwerkingsvaardigheden die aan bod komen, zijn: luisteren, overleggen en besluiten nemen. De tijdsduur is ongeveer vijftien minuten.

WERKVORM

BRAINSTORM

Bij het brainstormen geeft de leerkracht een opdracht aan de groepjes. Een voorbeeld is: Bedenk in drie minuten zoveel mogelijk dingen die je kunt maken van crêpepapier. Ze verzinnen dan in snel tempo ideeën. De leerlingen borduren voort op de ideeën van de andere groepsleden. Elke inbreng is waardevol, ook gekke ideeën. Een van de kinderen is schrijver. Daarna is de klassikale nabespreking van de resultaten. De brainstorm is bruikbaar als oriëntatie of om de voorkennis te activeren. Hij nodigt uit tot creatief denken. Deze werkvorm is geschikt voor groep 3 tot en met 8. De samenwerkingsvaardigheden die aan bod komen, zijn: luisteren en elkaar de kans geven om inbreng te hebben. De tijdsduur is ongeveer tien minuten.

WERKVORM

SENSE OF URGENCY

Nodig de opdrachtgever uit om te komen vertellen wat het belang is van de opdracht. Zorg ervoor dat hun verhaal de deelnemers pakt. Leerlingen moeten uit zo'n verhaal de motivatie en de energie ontlenen om in korte tijd iets neer te zetten. Het verhaal moet hen inspireren. Het helpt als er tijdsdruk is. Het motiveert niet om te werken aan iets waarvan het niet zo belangrijk is wanneer het klaar is.

WERKVORM

RELATIES VRAGEN MME TE DENKEN

Een interessante en verrassend simpele mogelijkheid is om externe relaties uit te nodigen om met je mee te denken. Een aanpak die vooral bij strategieontwikkeling tot goede resultaten kan leiden. De aanpak is gebaseerd op het simpele feit dat als je mensen vraagt om je te helpen, zij al snel in beweging komen. Vraag uit je netwerk twee of drie relaties die het beste met je bedrijf voor hebben. Het moeten geen klanten of concurrenten zijn. Vraag hen om als buitenstaander mee te denken en mee te werken. Vraag hen om onbevangen vragen en suggesties. Vreemde ogen dwingen, vreemde ogen zorgen er ook voor dat onderling gekissebis achterwege blijft. Vreemde ogen zorgen vooral voor verfrissende ideeën.

WERKVORM

Advocaat van de duivel – Robert van Maurik

Kenmerken

Categorie: Resultaat/Praktijkgerichtheid

Doel: Cursisten helpen elkaar meningen helder te krijgen/aan te scherpen

Aantal personen: 4 - 20

Tijdsduur: 20 min

Benodigdheden: lezen van documenten van een medecursist (huiswerkopdracht)

Stappenplan voor uitvoering

- De trainer vraagt cursisten duo's te vormen in stoelen tegenover elkaar.
- Cursist A laat een stelling horen, vertelt een mening, staat achter een theorie, heeft een document aan de ander laten lezen of een uitgebreid rapport laten lezen. Het is aan de trainer welke invalshoek hij kiest: een kort onderwerp of een lang onderwerp. Een lang onderwerp (bijvoorbeeld het lezen van elkaars Praktijkopdrachten) vergt leestijd dat ook als huiswerk kan worden opgegeven.
- Cursist B neemt de rol in van de 'tegenpartij': bijvoorbeeld een concurrent, de medewerker of de manager. Hij speelt diens rol zo geloofwaardig mogelijk en verdedigt dus consequent de compleet tegenovergestelde mening dan de mening van de cursist. De trainer vraagt cursisten wel sympathiek tegenover elkaar te blijven.
- Door discussies op te wekken, aannames en meningen bewust te maken, leert de cursist dat er ook andere standpunten/oplossingen bestaan. Dit helpt hem zijn eigen meningen aan te scherpen.

104

Brainstorming

Ik win als jij wint – Claudia Chielie

Kenmerken

Categorie: Brainstorming

Doel: Bereiken van commitment bij verdeeldheid over een beslissing

Aantal personen: 10 - 20

Tijdsduur: 60 min

Stappenplan voor uitvoering

- De trainer zet met tape een streep in de ruimte. Links van de streep verzamelen de mensen die tegen een bepaalde verzonnen beslissing zijn, het rode team. En rechts de mensen die voor zijn, het groene team. Iedereen van het rode team onderbouwt de eigen positie: "Ik ben tegen, want..." Iedereen van het groene team onderbouwt ook de eigen positie: "Ik ben voor, want..."
- Vervolgens maken de cursisten van het groene team contact met het rode team door een speeddate. In wisselende koppels hebben zij ieder 3 minuten de tijd om zoveel mogelijk belangen en bezwaren bij de ander te achterhalen.
- De teams komen nu weer samen om argumenten te verzamelen met als doel leden van het andere team te inspireren en te overtuigen. De argumenten dienen gebaseerd te zijn op objectieve criteria waar de ander belang bij heeft en/of die oplossingen aanreiken voor het bezwaar.
- De trainer wijst woordvoerders aan. Iedere spreker mag een time-out aanvragen om te overleggen met het eigen team.
- Een cursist begint met een argument om de ander te overtuigen en inspireren. Waarna het andere team het argument erkent, accepteert of weerlegt met een objectief argument. De trainer ziet er op toe dat er echt wordt geluisterd, gevoelens worden erkend en argumenten voldoen aan genoemde criteria.
- Iemand die overtuigd is, steekt de streep over en sluit zich aan bij het andere team.
- Het doel is het creëren van een win-win situatie. Wanneer er patstellingen ontstaan worden deze op een flipover-vel genoteerd. Er worden raadgevers aangewezen die buiten de groep verschillende oplossingen bedenken en in de groep voorleggen. Waarna gekozen wordt voor de beste oplossing door beide partijen.

47

Waar sta ik op dit moment? – Maud Litjens

Kenmerken

Categorie: Evalueren of Borging

Doel: Creatieve afsluiting waarbij cursisten tekenen hoe ze er nu voorstaan

Aantal personen: 4 - 12

Tijdsduur: 45 min

Stappenplan voor uitvoering

- Tekenen als trainer een grote hand op een flipover-vel en schrijf deze vragen erbij:
 - Duim: waarvan heb je de bevestiging gekregen dat je het goed doet?
 - Wijsvinger: waar wil ik naar toe? Wat wordt mijn richting?
 - Middelvinger: wat ga ik vanaf morgen niet meer doen?
 - Ringvinger: ik blijf trouw aan... welke waarden?
 - Pink: waar ben ik klein in? Wat heb ik nog te leren?
- Laat alle cursisten hun eigen hand tekenen op een flipover-vel en de vragen invullen.
- Nadat alle cursisten dit voor zichzelf hebben opgeschreven, lezen ze het aan elkaar voor.
- Daarna mogen de cursisten op gekleurde post-its een opsteker, advies, dank, feedback, positieve boodschap schrijven voor een ieder in de groep en op het flipover-vel om de getekende hand van de ander plakken, zodat het een kleurig geheel wordt.

117

Plezier

"Ja, maar..." – Margit Rosendahl

Kenmerken

Categorie: Plezier

Doel: Grappig omgaan met de 'ja-maar' types in je werk

Aantal personen: 4 - 12

Tijdsduur: 30 min

Stappenplan voor uitvoering

- De trainer vraagt 2 vrijwilligers om mee te doen en de stoelen iets naar elkaar te laten draaien. De rest van de cursisten luisteren.
- Instructie naar de 2 cursisten: "Stel, jullie mogen een uitje bedenken voor de afdeling en je krijgt een zak geld (budget) mee om iets leuks te gaan doen. Jullie zitten nu bij elkaar om het hierover te hebben".
- 1ste ronde van het gesprek:
 - "Eén van jullie brengt een idee in voor dit uitje en de ander reageert op elk voorstel met: "Ja, maar...""
- Het gesprekje loopt en de anderen observeren.
- Na een paar minuten merk je als trainer dat het gesprek stroef gaat verlopen en de sfeer en energie eruit gaat, stop dan het gesprek.
- De trainer bespreekt met de groep na en zet op een flipover-vel "Ja, maar..." en brainstormt wat er gebeurde, qua inhoud, sfeer, emotie, etc. (TEGEN of IK gericht gedrag volgens de Roos van Leary).
- 2de ronde van het gesprek:
 - De trainer vraagt twee nieuwe vrijwilligers, de opdracht blijft dezelfde.
 - "Eén van jullie brengt een idee in voor het uitje, alleen reageert de ander nu met "Ja, en...""
- Het gesprekje loopt en de anderen observeren.
- Na een paar minuten merk je als trainer dat het gesprek veel soepeler en energiever loopt en dat er wordt gelachen. Stop dan het gesprek.
- De trainer bespreekt na en zet op hetzelfde flipover-vel "Ja, en..." en brainstormt met de groep wat er nu gebeurde, qua inhoud, sfeer, emotie, etc. (SAMEN of WIJ gericht gedrag volgens de Roos van Leary).

74

Liegbeest – Arnout Visscher

Kenmerken

Categorie: Inspiratie en Creativiteit

Doel: Over welk beroep zou je wel willen liegen en wat zegt dit over jou?

Aantal personen: 4 - 12

Tijdsduur: 20 min

Stappenplan voor uitvoering

- Een cursist bedenkt een beroep dat hij niet uitoefent, maar waarover hij wil liegen (bijvoorbeeld: stuntman, ballerina, atleet, astronaut, fotomodel, etc.). Cursisten denken hier niet te lang over na, maar kiezen meteen een beroep en schrijven dit voor zichzelf op.
- Iedere cursist stelt zichzelf voor in de groep met zijn verzonnen werk en vertelt over zijn verzonnen functie.
- De andere cursisten mogen een vraag stellen alsof de cursist het beroep echt beoefent, zoals: welke aspecten uit dit werk vind jij zo bijzonder, welk moment is je in al die jaren het meest bijgebleven?
- De trainer kan deze werkvorm verdiepen door deze na te bespreken, zoals: "Wat zegt dit eigenlijk over jou, dit beroep...? In hoeverre zit er een stille wens in en wat zou je meer in je huidige werk willen doen?"

97

Brainstorming

Placematdiscussie – Rob Dassen

Kenmerken

Categorie: Brainstorming

Doel: Opwekken van een groepsdiscussie over een onderwerp

Aantal personen: 4 - 20

Tijdsduur: 20 min

Stappenplan voor uitvoering

- De trainer deelt de cursisten in subgroepen van 4 personen in.
- Elke subgroep krijgt een flipover-vel met een kleine cirkel in het midden getekend met daarin een vraag over de lesstof (bijvoorbeeld: "Hoe kan een manager het best een beoordelingsgesprek voeren?").
- Om de cirkel heen is het flipover-vel in 4 gelijke vakken verdeeld, zodat er ruimte voor elke cursist in de subgroep ontstaat om zijn antwoord op de vraag in op te schrijven.
- De cursisten gaan aan de slag om hun vak met een stift in te vullen.
- De cursisten wisselen na 5 minuten onderling hun antwoorden uit.
- De trainer kan deze werkvorm uitbreiden door meerdere vragen/stellingen te maken op flipover-velen en dus de cursisten verschillende keren aan de slag te laten gaan. Je kunt hierbij steeds de subgroepen laten wisselen van samenstelling.

50

Online quiz – Leontine Tacoma

Kenmerken

Categorie: Kennisoeverdracht

Doel: Actieve verwerkingsopdracht om kennis te toetsen

Aantal personen: 8 - 12

Tijdsduur: 15 min

Benodigdheden: smartphones, de app Socrative student en teacher, een set quizvragen en antwoorden

Stappenplan voor uitvoering

- De trainer geeft alle cursisten de instructie om de app Socrative student te downloaden op hun smartphone.
- Download zelf Socrative teacher op je laptop en zet een set quizvragen met antwoordmogelijkheden klaar. Je kunt kiezen uit multiple choice vragen, goed-foutvragen en open vragen. De antwoordmogelijkheden moet je van tevoren aanmaken, de vragen kun je van tevoren invoeren, maar ook mondeling stellen tijdens de les.
- Laat iedereen aan het begin van de werkvorm inloggen op het Room Number dat je hebt voorbereid en hun naam invoeren. Sluit zelf je laptop aan op de beamer.
- Speel de quiz door de vragen plenair te stellen of door elke vraag naar de cursisten afzonderlijk te zenden. De resultaten van de stemmen of antwoorden van de cursisten worden gelijk zichtbaar op het scherm.
- Bespreek de quiz na: "Wat ging makkelijk? Wat vond je lastig? Welke onderwerpen zal je zelf nog beter willen bestuderen of bespreken we nog een keer in de les?"

65

Brainstorming

Puzzel de tekst – Leontine Tacoma

Kenmerken

Categorie: Brainstorming

Doel: Actieve verwerkingsopdracht om tekstopbouw te herkennen

Aantal personen: 4 - 20

Tijdsduur: 15 min

Benodigdheden: een goede voorbeeldtekst, bijvoorbeeld een brief of e-mail of memo die per zin of alinea is uitgedraaid op A4-tjes. Minimaal 6 A4-tjes.

Stappenplan voor uitvoering

- De trainer verdeelt de groep in subgroepen.
- Geef iedere subgroep de A4-tjes met de tekst (als een set puzzelstukken) met de opdracht ze in een goede volgorde te leggen.
- De cursisten discussiëren per subgroep over de volgorde van de tekstblokken.
- Laat de subgroepen na 10 minuten naar elkaars resultaten kijken.
- Eindig met de juiste tekst op een flipover-vel en laat de cursisten eventueel een foto maken van de uiteindelijke tekst.

48

Puzzel het model – Gerda Schapers

Kenmerken

Categorie: Kennisoverdracht

Doel: Een logisch model zelf laten ontdekken door redeneren en analyseren

Aantal personen: 4 - 20

Tijdsduur: 20 min

Benodigdheden: strookjes papier, lijm, plakband

Stappenplan voor uitvoering

- Deze werkvorm is geschikt voor modellen van minimaal 6 stappen. Het mag een stappenplan zijn of een wat complexer model in stroomschema's. Het model is bij voorkeur nieuw voor de groep of nog niet uitgebreid van te voren bestudeerd.
- De trainer deelt de groep op in subgroepen. Zij krijgen 1 stift en een flipover-vel mee.
- Iedere subgroep tekent een leeg model na op het flipover-vel nadat de trainer het lege model eerst zelf heeft getekend.
- Iedere subgroep krijgt strookjes mee met de stappen van het model. Uiteraard zijn de strookjes in willekeurige volgorde gebundeld.
- De cursisten gaan met hun subgroep al redenerend het model samenstellen op hun flipover-vel.
- Als een subgroep alle strookjes heeft neergelegd en het onderling eens is, plakken ze de strookjes vast op het flipover-vel.
- Daarna hangt de trainer de modellen naast elkaar en vergelijkt ze. Wat is goed? Wat niet? Waarom wel/niet?

58

Zet samen een stap – Maarten Nijman

Kenmerken

Categorie: Groepsdynamica

Doel: Ervaren dat communicatie op verschillende niveaus werkt

Aantal personen: 4 - 12

Tijdsduur: 10 min

Stappenplan voor uitvoering

- De trainer vraagt de cursisten om op een rij naast elkaar te gaan staan, met enige ruimte voor hen.
- Je geeft de instructie dat ze moeten organiseren dat ze tegelijk een stap naar voren doen.
- Dit zal (meestal) zeer eenvoudig worden opgelost door af te tellen.
- Nu maak je het telkens een stap ingewikkelder.
- Eerst mogen de cursisten niet meer praten (ze zullen dan bijvoorbeeld met gebaren gaan aftellen).
- Daarna moeten ze hun ogen sluiten (cursisten worden nu erg beperkt, ze zullen bijvoorbeeld handen gaan vasthouden, maar ze moeten eigenlijk los blijven staan).
- Je kunt nabespreken dat er heel veel van dit soort signalen zijn in samenwerking met anderen. Soms gebeurt dit in organisaties waar men niet met elkaar praat. Je kunt het ook omdraaien, je kunt op veel manieren communiceren en zolang we ons alleen focussen op spraak, lijkt dit de belangrijkste bron van communicatie.

34

Spelen met lucifers – Wieke Leemhuis

Kenmerken

Categorie: Groepsdynamica

Doel: Non-verbale speelse inleiding om groepsprocessen helder te krijgen

Aantal personen: 4 - 20

Tijdsduur: 10 min

Benodigdheden: voor iedere cursist één middelgroot luciferdoosje

Stappenplan voor uitvoering

- Cursisten zitten in subgroepen van 4 tot 5 personen aan tafels die in een vierkant gezet zijn.
- Er mag niet gesproken worden, dus er is alleen non-verbaal contact.
- Elke cursist heeft één luciferdoosje en de opdracht is om met de subgroep, zonder te praten, een figuur neer te leggen. Alle lucifers dienen gebruikt te worden. Binnen 5 minuten moet het klaar zijn.
- De trainer bespreekt na: "Wie begon, wie leidde, wie volgde, wat zag je nog meer dat je opviel? En het belangrijkste, wat is de herkenning van jezelf of je team in de dagelijkse praktijk?"

38

Stillewanddiscussie – Laura van den Ouden

Kenmerken

Categorie: Brainstorming

Doel: Democratische manier van brainstormen waarbij iedereen aan bod komt

Aantal personen: 6 - 20

Tijdsduur: 20 min

Stappenplan voor uitvoering

- De trainer laat weten dat er een 'stillewanddiscussie' gaat plaatsvinden in de vorm van een mindmap.
- Je schrijft een woord waarover gediscussieerd gaat worden op een flipover-vel en tekent hier omheen een rondje. Bijvoorbeeld: het woord 'rollenspel' in een Trainersopleiding. Het moet een onderwerp zijn waar niet alleen inhoudelijk kennis wordt uitgewisseld, maar waarover ook meningen en gevoelens gedeeld kunnen worden.
- Je hangt het flipover-vel aan de muur. Iedere cursist krijgt een stift en mag rondom het rondje met het woord een mindmap starten door een tak te tekenen. Er mag niet gesproken worden.
- Iedere cursist mag aanvullingen maken op takken die al getekend zijn of een nieuwe tak starten.
- Dit gaat zwijszaam gedurende ongeveer 10 minuten. Iedereen krijgt dus evenveel tijd en gelegenheid om zijn punten op het flipover-vel te schrijven.
- Na ongeveer 10 minuten doorbreekt de trainer de stilte en praat met de groep over het resultaat op de flipover. Je kunt bijvoorbeeld onderwerpen clusteren of een centrale conclusie trekken over het onderwerp ("Onze groep denkt blijkbaar zo over"; "Julie vinden dit het belangrijkste"). De groep mag mee concluderen.

44

Wat weten wij al? – Maarten Nijman

Kenmerken

Categorie: Brainstorming

Doel: Leuke manier om snel inzicht te krijgen hoeveel kennis een groep heeft

Aantal personen: 6 - 20

Tijdsduur: 10 min

Stappenplan voor uitvoering

- De trainer kan samen met de cursisten een grafiekje (staafdiagram) maken van het kennisniveau van de groep. Dit werkt vooral goed als je een onderwerp gaat behandelen dat voor sommigen bekende stof is.
- Op de horizontale as zet de trainer de cijfers 1 tot en met 5, waarbij 1 staat voor 'ik snap zelfs de naam van het model niet' en 5 staat voor 'ik zou hier zelf les in kunnen geven'. Geef altijd een voorbeeldje van elk punt op de schaal. Je kunt ook 1 tot 10 nemen, het bekende rapportcijfer.
- Vervolgens vraag je elke cursist op een post-it het cijfer te schrijven waar hij zichzelf plaatst. Laat de cursist de post-it boven datzelfde cijfer plakken. Hiermee ontstaat de verticale as. Dus als er al een post-it tegen de x-as zit, plakt de volgende cursist zijn post-it er boven. Zo ontstaat een staafdiagram.
- Binnen enkele minuten heb je visueel inzicht in het kennis- (of vaardigheden)niveau van de groep.
- Gezamenlijk kun je dan bespreken wat nu de beste aanpak is om het onderwerp uit te leggen (zijn er cursisten die een 5 opschreven op de 5-puntsschaal, dan kunnen zij wellicht ervaring opdoen met het uitleggen van de stof).
- Je kunt deze werkvorm ook bij het evalueren of borgen van de lesstof gebruiken: na het behandelen van de lesstof maak je weer een staafdiagram met de groep en bekijk je samen of er vooruitgang is geboekt.

Beeldend presenteren – Camiel Bernaards

Kenmerken

Categorie: Inspiratie en Creativiteit

Doel: Ervaren hoe het is om beeldend te presenteren

Aantal personen: 4 - 20

Tijdsduur: 20 min

Stappenplan voor uitvoering

- Deze werkvorm is met name geschikt voor presentatietechnieken.
- Kies als trainer een cursist die als leerdoel heeft om het publiek te boeien.
- Laat de cursist eerst een kort verhaal (1 à 2 minuten) vertellen over een avontuur dat hij ervaren heeft. Als de cursist het moeilijk vindt om een avontuur te bedenken vraag dan naar een laatste vakantie of wat hij afgelopen weekend heeft beleefd.
- Vervolgens gaat de cursist ditzelfde verhaal nog een keer vertellen, maar nu zonder woorden te gebruiken. De cursist mag dus alleen uitbeelden. Nodig de cursist uit om zijn verhaal voor zich te zien en het publiek daarin mee te nemen.
- Daarna gaat de cursist zijn twee presentaties combineren. Beeld het verhaal wederom uit en vertel nu ook het verhaal daarbij.
- De cursist zal waarschijnlijk aangenaam verrast zijn door een publiek dat nu meer geboeid is. De trainer benoemt dat presenteren een fysieke aangelegenheid is. Door verhalen en anekdotes op een beeldende manier te vertellen, komt de spreker los van het (te veel) denken en is hij meer in het nu. Dit helpt om met meer ontspanning en plezier te presenteren.